

Gemeente Bladel

Bladel Casteren Hapert Hoogeloon Netersel

Nota reserves en voorzieningen 2021

R21.001.02
Zaaknummer: Z200000130

Inhoud

1.	Inleiding.....	3
1.1	Voorwoord.....	3
1.2	Aanleiding.....	3
1.3	Doelstelling.....	3
1.4	Leeswijzer.....	4
2.	Wettelijke kaders.....	5
2.1	Algemeen.....	5
2.2	Reserves.....	5
2.2.1	Stille reserves.....	5
2.3	Vorzieningen.....	6
2.3.1	Een voorziening wordt ingesteld en opgeheven door het college.....	6
2.3.2	Mutaties voorzieningen.....	7
2.3.3	Opheffen voorzieningen.....	7
2.3.4	Wijzigen van doel of bestemming voorzieningen.....	7
2.4	Samenvatting kenmerken en bevoegdheden rondom reserves en voorzieningen.....	7
2.5	Functies van reserves en voorzieningen.....	8
2.6	Bruto en netto activeren.....	8
3.	Gemeentelijke kaders voor reserves en voorzieningen.....	10
3.1	Algemeen.....	10
3.2	Het aantal reserves worden zoveel mogelijk beperkt.....	10
3.3	Wijzigen en opheffen bestemmingsreserves.....	10
3.4	Reserves en voorzieningen mogen geen negatief saldo hebben.....	10
3.5	Reserves en voorzieningen worden jaarlijks beoordeeld op toereikendheid, nut en noodzaak.....	11
3.6	Gesloten circuits reserves en voorzieningen.....	11
3.7	Beleid omtrent inzetten van de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen.....	11
3.8	Er wordt geen rente over het eigen vermogen berekend.....	11
4.	Rente reserves en voorzieningen.....	13
4.1	Rentebeleid.....	13
5.	Weerstandsvermogen en risico's.....	15
5.1.	Risicobeleid / weerstandsvermogen.....	15
5.2	Streefwaarde voor de ratio weerstandsvermogen.....	16
6.	Slotbepalingen.....	17
6.1	Citeertitel.....	17
6.2	Wijziging van de nota.....	17
6.3	Inwerkingtreding.....	17
7.	Samenvatting en advies.....	18
Bijlagen:		
I.	Evaluatie en actualisering van reserves en voorzieningen.....	19
II.	Wettelijke bepalingen.....	33

1. Inleiding

1.1 Voorwoord

Voor gemeenten staat het behalen van bepaalde maatschappelijke doelen centraal. Dit soort doelen zijn vaak zo groot en ingewikkeld, dat ze niet in één jaar te bereiken zijn. Hierbij is het dus nodig om geld meerjarig beschikbaar te houden. Ook zijn hiervoor vaak dure eenmalige investeringen nodig, zoals de aankoop van gronden, de aanleg van een nieuwe weg of de bouw van een nieuwe MFA.

En net zoals het privé verstandig is om voor grote aankopen zoals een nieuwe auto of voor een verbouwing geld te reserveren, geldt dit ook voor ons als gemeente. De bestemmingsreserves zijn dé “spaarpotjes” van de gemeente. De gemeenteraad besluit of en waarvoor geld apart gezet wordt en hoeveel er jaarlijks ingestopt en uitgegeven mag worden.

Omdat de gemeenteraad zelf niet degene is die de spaarpotten beheert en de uitgaven doet, is het belangrijk om goede afspraken te maken. De basis voor alle financiële afspraken tussen gemeenteraad en college wordt gevormd door Gemeentewet, het daaruit volgend Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de ontwerp-Financiële verordening gemeente Bladel 2021.

Omdat het besluit om ergens al dan niet een reserve voor in te stellen een politieke-bestuurlijke keuze is, vind je in het BBV voor reserves vooral definities wat reserves zijn en wat hierover minimaal moet worden gerapporteerd in de jaarrekening. Hoe we als gemeente met reserves willen omgaan leggen we vast in deze nota reserves en voorzieningen 2021. De regels voor voorzieningen in het BBV laten weinig ruimte voor ‘eigen’ afspraken. Daarom zijn de interne regels voor voorzieningen vooral gericht op volledigheid en juistheid: hoe zorgen we er voor dat er een voorziening wordt ingesteld als dat nodig is en dat er - net als bij de reserves - genoeg, maar ook niet te veel geld in wordt gestopt.

1.2 Aanleiding

Voor u ligt de geactualiseerde ‘nota reserves en voorzieningen 2021’. De nota bevat de kaders voor reserves, voorzieningen en risicobeleid van de gemeente Bladel. Deze nota vervangt de ‘nota reserves en voorzieningen 2012’. Deze verordening wordt ingetrokken.

De gemeenteraad heeft een kader stellende rol met betrekking tot het gemeentelijke financieel beleid. In de ontwerp-Financiële verordening gemeente Bladel 2021 is de volgende tekst opgenomen over reserves en voorzieningen:

“De vorming en besteding van reserves en voorzieningen wordt geregeld in de nota reserves en voorzieningen, die periodiek aan de raad ter vaststelling wordt aangeboden”.

Het financieel beleid van de gemeente Bladel is gericht op een gezonde financiële positie voor onze gemeente en transparantie in het financieel handelen. Om dit te realiseren, wil de gemeente optimaal inzicht geven in de financiële positie, zodat door raad, college en organisatie gestuurd kan worden op een efficiënte uitvoering, resultaat en dienstverlening van al haar taken. Voor de raad gaat het om de kaders en controle, voor het college gaat het om inzicht en (bij)sturing op hoofdlijnen en voor de organisatie om de details. De gemeente kent een gezonde financiële huishouding en een sluitende meerjarenbegroting.

Een periodieke herziening van het nut, de noodzaak en de omvang van de reserves en voorzieningen is daarom zowel vanuit bestuurlijk en bedrijfseconomisch oogpunt bezien noodzakelijk. Aangezien de omstandigheden kunnen wijzigen moet het reserve- en voorzieningenbeleid aan gewijzigde omstandigheden kunnen worden getoetst en eventueel aangepast.

1.2 Doelstelling

Reserves en voorzieningen zijn van grote betekenis voor de budgettaire stabiliteit van de gemeente. Reserves en voorzieningen maken grote toekomstige uitgaven mogelijk, voor bijvoorbeeld groot onderhoud, investeringen of projecten die te omvangrijk zijn om ten laste van de exploitatiebegroting te brengen. Daarnaast spelen ze een rol als buffer in geval van financiële tegenvallers en ter egalisatie van de lasten.

De kaders in deze nota zijn erop gericht de raad zoveel mogelijk transparantie en grip te bieden en het budgetrecht van de raad zo optimaal mogelijk tot zijn recht te laten komen. Dat betekent dat de raad bepaalt of reserves worden ingesteld en hoe deze worden ingezet. Een gedegen risicobeleid is van belang om risico's tijdig te onderkennen en te beheersen en omdat beleidskeuzes doorgaans direct effect hebben op enerzijds het vermogen om eventuele toekomstige tegenvallers op te vangen en anderzijds op de beschikbare bestedingsruimte van de gemeente. Door een te laag niveau van het weerstandsvermogen komt de financiële robuustheid in het geding en een te hoog niveau beklemt onnodig de bestedingsruimte. Inzicht in de omvang van het gemeentelijk vermogen en in de ontwikkeling hiervan en inzicht in het risicoprofiel en het benodigde weerstandsvermogen is derhalve essentieel voor het proces van bestuurlijke afweging.

Alle reserves en voorzieningen zijn doorgelicht waarbij is bekeken of ze in stand moeten blijven, opgeheven of gevormd moeten worden (zie bijlage I). Dit vanuit het uitgangspunt dat er zo weinig mogelijk reserves en voorzieningen horen te zijn. Dat bevordert de transparantie en maakt voor de gemeenteraad een betere integrale afweging bij de begroting mogelijk. De ruimte zit dan namelijk in de algemene middelen en niet in ondoorzichtige spaarpotjes. Door goed inzicht in de reserves en de voorzieningen, wordt de beleidsruimte beter zichtbaar. Door te streven naar zo min mogelijk reserves, blijven meer middelen breed inzetbaar.

Het doel van deze nota is het beleid voor reserves, voorzieningen en risico's opnieuw transparant vast te leggen en is primair bedoeld als kader stellend instrument van de raad.

De uitgangspunten van deze nota worden onder andere zichtbaar in de begroting en de jaarstukken.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de begrippen en wettelijke kaders van reserves en voorzieningen weergegeven. In hoofdstuk 3 zijn de aanvullende gemeentelijke kaders beschreven en toegelicht. In hoofdstuk 4 beschrijven we hoe we voortaan omgaan met het berekenen van rente over het eigen vermogen. In hoofdstuk 5 lichten we het risicobeleid in relatie tot het weerstandsvermogen toe. In hoofdstuk 6 zijn de slotbepalingen vermeld gevolgd door een samenvatting en advies.

In bijlage I wordt een beschrijving gegeven per reserve en voorziening, nader uitgewerkt en is een voorstel over handhaven, afkomen, opheffen, samenvoegen of instellen opgenomen.

De saldi van de reserves en voorzieningen per 1 januari 2021 zijn een beste inschatting, inclusief ontwikkelingen die nu bekend zijn. De jaarstukken 2020 zijn bij aanbidding van de nota reserves en voorzieningen nog niet vastgesteld. Er kunnen zich dus kleine afwijkingen voordoen in de saldi.

2. Wettelijke kaders

In dit hoofdstuk presenteren wij op hoofdlijnen de wettelijke kaders over reserves en voorzieningen en brengen wij de beleidsvrijheid van de gemeente in beeld. De beleidskaders in deze nota zijn afgestemd op de voorschriften van het BBV¹. In bijlage II van deze nota zijn deze artikelen opgenomen.

2.1 Algemeen

Het onderscheid tussen reserves en voorzieningen is vooral ingegeven door de vrijheid waarmee deze middelen kunnen worden ingezet. Reserves kunnen door de raad naar wens worden ingesteld of opgeheven. Het vormen van reserves is wettelijk gezien nauwelijks begrensd. De beleidsvrijheid is hier optimaal. Dat in tegenstelling tot voorzieningen, waarbij de wet dwingend is. De keuzevrijheid beperkt zich hier tot de vraag of lasten wel of niet geëgaliseerd dienen te worden.

2.2 Reserves

Reserves behoren tot het eigen vermogen van de gemeente en kunnen worden onderscheiden in de volgende twee soorten (artikel 42 en 43 BBV):

1. **Algemene reserve:** de algemene reserve is een reserve zonder specifiek benoemd bestedingsdoel en is volledig vrij besteedbaar. Het jaarlijkse rekeningresultaat wordt verrekend met de algemene reserve. Dit betekent dat het resultaat van de gemeentelijke jaarrekening wordt toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve. De belangrijkste functie is het vormen van een buffer voor onvoorziene financiële tegenvallers.
2. **Bestemmingsreserves:** een bestemmingsreserve is te besteden aan het doel waarvoor deze is ingesteld. De bestemming kan door de raad worden gewijzigd en is dus vrij besteedbaar. Zolang de raad de bestemming kan wijzigen, is sprake van een bestemmingsreserve. Indien de bestemming niet meer gewijzigd kan worden, bijvoorbeeld door het aangaan van verplichtingen, is sprake van een voorziening. Het uitgangspunt is om de bestemmingsreserves (zowel qua aantal als omvang) te beperken. Door periodiek de reserves te evalueren wordt voorkomen dat reserves blijven bestaan waarvan het beoogde doel niet meer aanwezig is.

Voor de vorming en besteding van reserves is in het kader van het budgetrecht een expliciet besluit van de raad nodig. Dit past binnen het algemene kenmerk van een reserve: de vrije besteedbaarheid.

2.2.1 Stille reserves

Een stille reserve is een reserve, waarvan het bestaan niet uit de administratie blijkt. Van een stille reserve is sprake als de waardering op de balans (boekwaarde) lager is dan de marktwaarde. In de praktijk is sprake van stille reserve bij het gemeentelijk aandelenbezit, grond, gebouwen of in het geval een gemeentelijk eigendom geen waarde meer heeft op de balans. Het activum is totaal afgeschreven, het vertegenwoordigt nog wel een waarde en is nog eigendom van de gemeente. Daarnaast kunnen ook bezittingen met een cultuurhistorisch waarde, die niet verkocht kunnen worden (het zgn. tafelzilver) een stille reserve in zich hebben. Volgens de BBV-voorschriften mogen deze niet worden gewaardeerd. In de gemeente Bladel zit een groot deel van de stille reserves in de in bezit zijnde landbouw- en bosgronden en het aandelenbezit bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en Brabant Water NV.

Bij de berekening van het beschikbare weerstandsvermogen worden de stille reserves buiten beschouwing gelaten. Deze stille reserves kunnen namelijk niet allemaal altijd direct omgezet worden in liquide middelen.

In de jaarstukken wordt onder de “niet uit de balans blijvende verplichtingen” de omvang van de stille reserves jaarlijks geactualiseerd.

¹ In het BBV zijn de financiële verslagleggingsregels voor provincies en gemeenten vastgelegd.

2.3 Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en worden ingesteld om te kunnen voldoen aan verplichtingen en voorzienbare risico's. Het gaat hier om onvermijdelijke uitgaven voor gebeurtenissen die al hebben plaatsgevonden. Voorzieningen zijn niet vrij besteedbaar en worden dan ook aangemerkt als vreemd vermogen. De vorming van voorzieningen is veel dwingender voorgeschreven door het BBV dan de vorming van reserves. De uitgangspunten voor het instellen van een voorziening en het in stand houden daarvan zijn binnen het BBV aan strikte regelgeving gebonden. Het BBV schrijft voor (artikel 44) wanneer voorzieningen worden gevormd.

Een voorziening **moet** ingesteld worden bij:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch wel redelijkerwijs is in te schatten (art. 44 lid 1a BBV);
- op de balansdatum bestaande risico's met betrekking tot bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten (art. 44 lid 1b BBV);
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, uitgezonderd bepaalde voorschotbedragen (art. 44 lid 2 BBV). Daarbij gaat het om afdwingbare bestedingsverplichtingen van specifiek geoormerkte bedragen zoals een van het rijk ontvangen doeluitkering.
- de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b (art. 44 lid 1d BBV).

Een voorziening **mag** ingesteld worden bij:

- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren (artikel 44 lid 1c BBV).

Een onderhoudsvoorziening voor gelijkmatige verdeling van de lasten mag alleen gevormd worden voor cyclisch (terugkerend) onderhoud van kapitaalgoederen zoals wegen en gebouwen. Deze kan alleen met instemming van de raad ingesteld en gevoed worden op basis van een recent beheerplan (Stellige uitspraak Commissie BBV). Het vormen van een voorziening is niet verplicht; lasten kunnen ook ongelijkmatig in de exploitatie worden genomen. Aan de voorziening dient een recent (niet ouder dan 5 jaar t.o.v. het verslagleggingsjaar) beheerplan ten grondslag te liggen. Wanneer het verslagleggingsjaar bijv. 2021 is, dan mag het beheerplan niet ouder dan 2016 zijn. Deze vijf jaar dient te worden gehanteerd als richtlijn waar gemotiveerd van kan worden afgeweken (stellige uitspraak Commissie BBV). Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord is in de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" van de begroting en jaarstukken.

Er mogen geen voorzieningen worden gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbare volume, zoals vakantiegelden (artikel 44 lid 3 BBV). Deze kosten dienen opgenomen te worden in de lopende exploitatie.

2.3.1 Een voorziening wordt ingesteld en opgeheven door het college

Voorzieningen hebben een verplicht karakter en kennen daardoor vrijwel geen beleidsvrijheid bij het instellen hiervan. Het college besluit tot het instellen van een voorziening. Vanwege het verplichtend karakter van voorzieningen, heeft de raad geen keuze (allocatiefunctie) bij het al dan niet instellen ervan. Indirect kan de raad echter wel invloed uitoefenen op de hoogte van een voorziening. Dit geldt bijvoorbeeld bij onderhoudsvoorzieningen, waarbij het gewenste kwaliteitsniveau bepalend is voor het bedrag dat jaarlijks in een voorziening wordt gestort (denk aan gebouwen- en wegenonderhoud).

De raad dient de betreffende lasten echter wel te autoriseren. Daarvoor gelden de normale budgetregels.

Bij de jaarrekening wordt inzichtelijk gemaakt welke (nieuw gevormde) voorzieningen zijn opgenomen. Hiermee komt de bevoegdheid tot het doen van uitgaven te liggen bij het college. Via de jaarrekening legt het college vervolgens verantwoording af aan de raad.

Is de kans dat een risico zich zal voordoen, en – indien het zich toch voordoet – de omvang van de 'schade' niet goed in te schatten, dan kan er geen voorziening worden getroffen. In dat geval zal dit in de risicoparagraaf van de meerjarenbegroting vermeld moeten worden.

De verschillende gradaties in vaststelling van de kans en de omvang van het risico in relatie tot het treffen van een voorziening, dan wel opname in de risicoparagraaf zijn in het volgende schema tot uitdrukking gebracht.

		Kans dat verplichting of verlies zich voordoet		
		Zeker	Waarschijnlijk	Niet geheel uitgesloten
Omvang te bepalen?	Ja	Schuld	Voorziening	Risicoparagraaf
	Betrouwbaar te schatten	Voorziening	Voorziening	Risicoparagraaf
	Nee	Risicoparagraaf	Risicoparagraaf	Risicoparagraaf

Posten als schulden en transitoria (overlopende posten, zoals vooruit ontvangen baten, nog te betalen bedragen, etc.) vallen niet onder het begrip voorzieningen, omdat daarbij geen onzekerheid bestaat over de omvang en het tijdstip van opeisbaar worden van de schuld respectievelijk last.

2.3.2 Mutaties voorzieningen

Toevoeging aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de exploitatie en zijn gebaseerd op de noodzakelijk berekende omvang van de voorziening. Onttrekkingen worden rechtstreeks ten laste van een voorziening geboekt en blijven buiten de exploitatie.

Voor voorzieningen met betrekking tot verplichtingen, verliezen of risico's wordt bij de jaarrekening bepaald wat de noodzakelijke omvang moet zijn. Voorzieningen ter egalisatie van kosten zijn gebaseerd op door de raad vastgestelde beheerplannen, de toevoegingen worden in de begroting opgenomen. Ook voor voorzieningen inzake van derden verkregen middelen wordt bij de jaarrekening bepaald wat de noodzakelijke omvang moet zijn. Indien een voorziening een omvang heeft bereikt die hoger is dan het noodzakelijke niveau, valt het meerdere vrij ten gunste van de exploitatie. Bij tekorten dienen de voorzieningen te worden aangevuld.

2.3.3 Opheffen voorzieningen

Voorzieningen worden opgeheven als de verplichting en/of het risico waarvoor de voorziening is gevormd is vervallen of is opgehouden te bestaan. Wanneer een voorziening wordt opgeheven valt een eventueel saldo vrij ten gunste van de exploitatie. Voorzieningen worden opgeheven na een besluit van het college, met uitzondering van de voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)kosten.

2.3.4 Wijzigen van doel of bestemming voorzieningen

Het doel van een voorziening kan niet wijzigen, gegeven het verplichtende karakter en de strakke kaders. Indien het doel niet meer bestaat of wijzigt wordt de voorziening opgeheven.

2.4 Samenvatting kenmerken en bevoegdheden rondom reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel wordt het onderscheid tussen de reserves en voorzieningen in het kort weergegeven.

Kenmerken	Reserve	Voorziening
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Bevoegdheid	De raad is bevoegd	Het college: verplicht karakter
Aanwending vrij	Vrije bestemming: De raad bepaalt de bestemming en eventuele wijziging van bestemming.	Bestemming is gebonden: de voorziening is alleen voor het betreffende doel aanwendbaar
Opbouw (dotatie)	Storten mag tot maximaal het begrote bedrag, tenzij door de raad anders besloten *	Storting in een voorziening wordt gelijk gesteld met een exploitatielast (uitgave). Geen apart besluit nodig
Onttrekking	Onttrekken mag tot maximaal het begrote bedrag, tenzij door de raad anders besloten *	Onttrekken gaat rechtstreeks ten laste van de voorziening (balansmutatie) als de uitgave voldoet aan het specifieke doel waarvoor de voorziening is ingesteld
Toevoeging rente	In beginsel toegestaan (toevoe-	Niet toegestaan (uitzondering: bij

	ging via exploitatie)	contante waarde berekening)
Instrument van	Financieel beleid (raad)	Financieel beheer (college)
Financieel onderbouwing	Niet wettelijk verplicht, maar wel wenselijk	Onderbouwing is wettelijk verplicht
Toetsing	Verantwoordelijkheid van de raad	Door accountant in kader van controle op de jaarrekening

* In ontwerp-Financiële verordening gemeente Bladel 2021 is in artikel 3 lid 5 bepaald dat:
“In de jaarrekening wordt verwerkt dat de werkelijke exploitatiesaldo’s van riolering, afvalverwijdering, duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit buitengebied en de vervangingen van sportmaterieel gemuteerd worden met de bijbehorende voorziening of reserve”.

2.5 Functies van reserves en voorzieningen

Zoals in § 2.4. aangegeven moeten reserves en voorzieningen altijd een doel dienen. Naast het doel hebben reserves en voorzieningen ook een bepaalde functie. In zijn algemeenheid onderscheiden wij de verschillende functies, te weten:

Reserves kunnen de volgende functies hebben:

- **Bufferfunctie:**
Dit is de belangrijkste functie van het eigen vermogen. De algemene reserve dient als bufferfunctie om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen. Deze functie heeft een sterke relatie met het weerstandsvermogen.
- **Financieringsfunctie:**
Door reserves en voorzieningen te gebruiken als eigen financieringsmiddel, wordt (aan de bank te betalen) rente bespaard. Vreemd vermogen hoeft dan namelijk niet geleend te worden.
- **Bestedingsfunctie:**
Geldmiddelen worden vanwege bestuurlijke keuzes gereserveerd voor de realisatie van specifieke activa/projecten. Voor de toekomstige realisatie hiervan wordt gespaard. Algemeen beleidsuitgangspunt is terughoudendheid in de vorming van aparte bestemmingsreserves (nee, tenzij ...).
- **Dekkingsfunctie:**
De reserve wordt aangewend voor dekking van bestaande exploitatielasten. Een bestemmingsreserve met een dekkingsfunctie kan alleen worden aangewend voor het “dekkingsdoel” waarvoor het is ingesteld. Bij het wijzigen van de bestemming ontstaat een tekort op de exploitatie, waarvoor aanvullende dekkingsmiddelen aangewezen moeten worden. Structureel gelden aan reserves worden o.a. onttrokken ter dekking van structurele (kapitaal)lasten

Voorzieningen hebben de volgende functie:

- **Verplichtingenfunctie:**
Een voorziening heeft een karakter van een verplichting die de gemeente is aangegaan en waarvoor de benodigde middelen beschikbaar moeten zijn (bijvoorbeeld pensioenverplichtingen).
- **Egalisatiefunctie:**
Pieken en dalen van kosten en opbrengsten worden opgevangen voor een gelijkmatige verdeling hiervan over een aantal begrotingsjaren heen. Dit gebeurt vooral om ongewenste schommelingen (pieken en dalen) in het onderhoud te voorkomen.

2.6 Bruto en netto activeren

Alle vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd (artikel 62, lid 1 BBV). Dit betekent de bruto-methode. Bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief moeten op de investering in mindering worden gebracht. Hier is sprake van de netto-methode. Sinds de wijziging van het BBV van begin 2016 is het niet meer toegestaan om reserves direct te verrekenen met investeringen. Hier is sprake van de bruto-methode.

Wij merken reserves waarvan de bestemming is gekoppeld aan een reeds in bezit zijnde activum overigens expliciet aan, middels de vorming van dekkingsreserves. Het veranderen van deze categorie van bestemmingsreserves heeft immers gevolgen voor de exploitatie. De consequentie van het veranderen van een bestemming van reserves oorspronkelijk bedoeld voor toekomstige investeringen is van een andere aard: in dat geval kan bijvoorbeeld nog worden besloten van de investering af te zien.

De reserve wordt gebruikt voor het dekken van (delen van) de jaarlijkse kapitaallasten van gerealiseerde investeringen. Voor het activeren van deze investeringen wordt overeenkomstig het BBV de bruto-methode gehanteerd. Dit betekent dat het aanwenden van reserves niet in mindering (mag) worden gebracht op het investeringsbedrag voor de berekening van de kapitaallasten. De kapitaallasten worden berekend over de bruto investering waarbij de reserve gedurende de gehele afschrijvingstermijn wordt aangewend om de kapitaallasten (geheel of gedeeltelijk) af te dekken. Zie toelichting § 3.7.

Voorzieningen voor risico's met betrekking tot oninbaarheid van debiteuren en incurant raken van voorraden zijn geen voorzieningen zoals bedoeld in art. 44 van het BBV. Dergelijke voorzieningen zijn waarde correcties op activaposten en behoren daarom feitelijk niet thuis op een staat van reserves en voorzieningen. Volgens art. 63 lid 8 van het BBV moeten dergelijke voorzieningen worden verrekend met de nominale waarde van de vorderingen en/of voorraden, hetgeen in Bladel ook gebruikelijk is. Met andere woorden: een voorziening dubieuze vorderingen kennen we administratief wel als voorziening, maar wordt in de jaarrekening in mindering gebracht op het totale debiteurensaldo.

3. Gemeentelijke kaders voor reserves en voorzieningen

3.1 Algemeen

Het onderscheid tussen reserves en voorzieningen is vooral ingegeven door de vrijheid waarmee de middelen kunnen worden ingezet. Reserves kunnen door de raad naar wens worden ingesteld of opgeheven, bij voorzieningen is dat niet het geval. Voorzieningen hebben een dwingende karakter en is de vrije beleidskeuze van de raad beperkt. Voorzieningen zijn aan te merken als vreemd vermogen en de middelen zijn niet vrij besteedbaar. Er staat altijd een verplichting (last) of kwantificeerbaar risico tegenover en er is een relatie met een gebeurtenis in de periode voorafgaand aan de balansdatum.

Benadrukt moet worden dat een reserve geen financiële verplichting is, ook niet als het gaat om een bestemmingsreserve die is gevormd voor een bepaald actief. Voor een verplichting is het noodzakelijk dat de plicht of verantwoordelijkheid bestaat tot het op een bepaalde manier handelen of presteren jegens een derde. Bij een bestemmingsreserve is weliswaar sprake van een beoogde toekomstige aanwending, maar er bestaat op dat moment nog geen (wettelijke of feitelijke) verplichting jegens een derde. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld een voorziening.

3.2 Het aantal reserves worden zoveel mogelijk beperkt

Reserves en voorzieningen worden ingesteld met een duidelijk doel. Om tot overzichtelijke en transparante besluitvorming te komen, wordt het aantal reserves zoveel mogelijk beperkt. Het uitgangspunt is dat lasten zoveel mogelijk in de exploitatie worden opgevangen.

Voor specifieke doeleinden, waaraan een bestedingsplan ten grondslag ligt, kan het nuttig en/of noodzakelijk zijn om een bestemmingsreserve aan te houden. Bij het instellen van bestemmingsreserves hanteren wij de stelling: "nee, tenzij...", waarmee we bedoelen dat bestemmingsreserves niet worden ingesteld. Er zijn gevallen denkbaar waarbij zwaar wegende, onontkoombare argumenten zijn, waaruit blijkt dat deze middelen geen onderdeel moeten zijn/worden van de integrale afweging.

Het is niet mogelijk bestemmingsreserves in te stellen, tenzij:

- er geen reële andere mogelijkheid aanwezig is om specifiek aangewezen en incidenteel beschikbare middelen in meerdere begrotingsjaren aan een bepaald doel te besteden;
- er concrete, binnen bepaalde tijd te realiseren, doelen zijn gesteld door de raad;
- er sprake is van het afdekken van kosten voortvloeiende uit redelijkerwijs niet in te schatten (omvangrijke) financiële risico's;
- dit nodig is ter dekking van kapitaallasten van investeringen (dekkingsreserves).

3.3 Wijzigen en opheffen bestemmingsreserves

- De raad besluit, al dan niet op voorstel van het college, over het eerder opheffen of het verlengen van de instellingsduur van een bestemmingsreserve;
- Onder voorwaarde dat de bestemmingen gelijksoortig zijn en dat de raad een instemmend besluit heeft genomen, mogen bestemmingsreserves worden samengevoegd;
- De raad kan altijd besluiten het doel of de bestemming van een reserve te wijzigen;
- Indien het doel op basis waarvan een bestemmingsreserve is gevormd op enig moment vervalt, dient de reserve door middel van een raadsbesluit of bij de jaarrekening te worden opgeheven. De vrijkomende middelen komen middels resultaatbestemming ten gunste van de algemene reserve;
- Bestemmingsreserves worden ter opheffing voorgelegd in de eerstvolgende jaarrekening indien de omvang kleiner is dan € 50.000,-. Bij de bepaling van de omvang van de eventuele vrijval wordt rekening gehouden met daadwerkelijk bestaande financiële verplichtingen.

3.4 Reserves en voorzieningen mogen geen negatief saldo hebben

De onttrekkingen op de reserves mogen niet leiden tot een negatieve reserve. Een negatieve (bestemmings)reserve past niet bij de aard en de betekenis van een reserve: een "spaarpot". Door het aanhouden van een negatieve bestemmingsreserve zal de algemene reserve een onjuist beeld geven. Het saldo van de

algemene reserve zal hierdoor hoger lijken dan het daadwerkelijk blijkt te zijn. Het BBV staat daarom geen negatieve reserves toe.

Ook voorzieningen kunnen niet negatief zijn, omdat ze naar beste schatting dekkend moeten zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's. Er kunnen nooit meer lasten aan een voorziening worden toegerekend dan dat er middelen in de voorziening beschikbaar zijn. Indien een voorziening niet toereikend is, zal de exploitatie zwaarder moeten worden belast.

3.5 Reserves en voorzieningen worden jaarlijks beoordeeld op toereikendheid, nut en noodzaak

Reserves en voorzieningen worden in ieder geval bij het opstellen van de jaarstukken beoordeeld op toereikendheid, nut en noodzaak. Als een voorziening niet toereikend is, zal een aanvullende dotatie ten laste van het resultaat moeten plaatsvinden. Indien de voorziening te hoog is, dan wel de gehele voorziening kan worden opgeheven, dienen deze middelen altijd vrij te vallen ten gunste van het resultaat. Reserves die niet meer nodig zijn voor het doel waarvoor ze zijn ingesteld, vallen middels resultaatbestemming vrij ten gunste van de algemene reserve. Dit wordt expliciet via een afzonderlijk raadsbesluit of bij de jaarstukken besloten.

3.6 Gesloten circuits reserves en voorzieningen

Voor het aanwenden van reserves is een besluit van de raad vereist. Deze vindt in het kader van de resultaatbestemming overeenkomstig het BBV plaats. Goedkeuring wordt op de volgende wijze verkregen:

- Vaststellen van de begroting (vooraf);
- Separaat raadsvoorstel met bijbehorende begrotingswijziging (tussentijds);
- Resultaatbestemming bij de jaarstukken (achteraf).

Zoals blijkt bij de § 2.4 mag bij de jaarrekening aan reserves niet meer worden onttrokken of gestort dan dat er aan de voorkant is begroot. Mutaties in reserves mogen plaatsvinden tot maximaal het bedrag dat in de (bijgestelde) begroting is opgenomen, tenzij de raad anders heeft besloten. Bij een aantal reserves worden uit praktisch oogpunt de werkelijk gemaakte lasten aan de reserve onttrokken c.q. het werkelijke overschot in de exploitatie aan de reserve gedoteerd. Dit betekent dat de mutaties van de reserves mee bewegen met de omvang van de werkelijke onderliggende lasten en baten.

In ontwerp-Financiële verordening gemeente Bladel 2021 is in artikel 3 lid 5 hiervoor bepaald dat:
“In de jaarrekening wordt verwerkt dat de werkelijke exploitatiesaldo's van riolering, afvalverwijdering, duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit buitengebied en de vervangingen van sportmaterieel gemuteerd worden met de bijbehorende voorziening of reserve”.

3.7 Beleid omtrent inzetten van de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen

In het kader van *structureel* begrotingsevenwicht worden reservemutaties in de gemeentebegroting in principe buiten beschouwing gelaten. Uitgangspunt is dat tegenover structurele (kapitaal-)lasten structurele inkomsten staan. Uitzondering hierop binnen het BBV is de reserve ter dekking van kapitaallasten. De reden hiervoor ligt in het feit dat met het inzetten van de dekkingsreserve structureel, in ieder geval voor de looptijd (afschrijvingstermijn) van het betreffende actief, (delen van) de voortvloeiende kapitaallasten worden afgedekt binnen de begroting. Voorwaarde die in het BBV is gesteld is dat een dekking uit de reserve kapitaallasten enkel mag plaatsvinden wanneer de reserveomvang gelijk is aan de totale kapitaallasten die voortvloeien uit de investering.

Wanneer dit niet het geval is, mag slechts naar rato dekking worden toegerekend, waarbij de afschrijvingstermijn van het actief gelijk moet blijven. Aan het einde van de looptijd heeft de raad opnieuw de keuzemogelijkheid om het actief te blijven exploiteren en op dat moment de dekking van de lasten te bepalen.

Onttrekken van de rentelast uit de dekkingsreserve is alleen mogelijk indien er bespaarde rente over het saldo van deze reserve wordt toegevoegd (zie hoofdstuk 4).

3.8 Er wordt geen rente over het eigen vermogen berekend

Met de wijzigingen van het BBV per 1 januari 2017 zijn er aangescherpte regels opgesteld inzake de interne rekenrente (omslagrente). De Commissie BBV geeft in haar Nota rente 2017 aan dat het rekening houden met rente op het eigen vermogen binnen de omslagrente nog wel is toegestaan, maar niet geadviseerd

wordt. De gemeente Bladel neemt de aanbeveling van de Commissie BBV over en berekent geen rente over het eigen vermogen. Voor de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen maken we hiervoor een uitzondering. Mochten rente ontwikkelingen daar in de toekomst aanleiding toe geven, dan zal dit beleid worden herzien (zie hoofdstuk 4).

4. Rente reserves en voorzieningen

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de wetgeving zegt over rentetoerekening van reserves en voorzieningen en wat onze eigen beleidskeuze is op dit gebied.

4.1 Rentebeleid

In artikel 2 lid 4 BBV is bepaald dat over het eigen vermogen (reserves) en de voorzieningen de berekende bespaarde rente onder de baten en lasten wordt opgenomen. De vergoeding die over deze eigen financieringsmiddelen wordt berekend noemen we de bespaarde rente. De bespaarde rente is min of meer een fictieve rente die niet aan een bankinstelling hoeft te worden afgedragen. De gemeente kan de bespaarde rente naar eigen inzicht toevoegen aan het eigen vermogen, de exploitatie of een combinatie van beiden.

Al decennia lang berekent de gemeente rente als vergoeding over het eigen vermogen. Reden daarvoor is dat het beschikbaar hebben van eigen vermogen de behoefte aan vreemd vermogen vermindert. Wanneer er reserves worden ingezet voor de financiering van investeringen, dan hoeven er geen externe leningen te worden aangetrokken waarvoor rente moet worden betaald.

Met de wijzingen van het BBV per 1 januari 2017 zijn er aangescherpte regels opgesteld inzake de interne rekenrente (omslagrente). De Commissie BBV geeft in haar Nota rente 2017 aan dat het rekening houden met rente op het eigen vermogen binnen de omslagrente nog wel is toegestaan, maar niet geadviseerd wordt. De belangrijkste reden hiervoor is dat de exploitatie onnodig wordt belast. Daarnaast komt dit niet ten goede aan het verlangde inzicht, eenvoud en transparantie van de financiële gegevens.

De methodiek van de bespaarde rente is, zoals hiervoor aangegeven, in Bladel vele jaren gebruikelijk geweest. Er zijn echter geen zwaarwegende redenen om van de aanbeveling af te wijken en de bespaarde rente nog langer te handhaven. Afschaffing van bespaarde rente vergroot de eenvoud en transparantie zoals het vernieuwde BBV verlangt, en vermindert dit de administratieve ballast. Een bijkomend voordeel is dat er direct ruimte ontstaat in de exploitatie (positieve invloed op het begrotingsresultaat). Nadeel is dat op het moment dat de reserve/voorziening wordt besteed de rentelasten zullen stijgen. Dit is overigens niet anders dan bij het doen van investeringen. Ook dan zullen de rentelasten stijgen.

De meerjarige gevolgen voor de rente als gevolg van de mutaties aan reserves en de voorzieningen worden in de meerjarenbegroting opgenomen.

Wij nemen daarom de aanbeveling van de Commissie BBV over en rekenen geen rente meer over het eigen vermogen. Voor de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen maken we hiervoor een uitzondering, omdat naast de afschrijvingslast ook de rentelast van het betreffende activum verrekend wordt met de dekkingsreserve. Voor deze dekkingsreserve hanteren we maximaal het gewogen percentage over de externe financiering (Stellige uitspraak Commissie BBV). Mochten rente ontwikkelingen daar in de toekomst aanleiding toe geven, dan zal dit beleid worden herzien.

Gevolg van het niet meer berekenen van rente over het eigen vermogen is dat de omslagrente verlaagd wordt, zodat de exploitatie minder zwaar belast wordt. Als tegenhanger geldt dat de rente toevoegingen aan de algemene reserve komen te vervallen. De financiële effecten worden onderstaand weergegeven:

	<u>jaren</u>	<u>voordeel</u>	<u>nadeel</u>
Exploitatie: rentebijbeschrijving algemene reserve	2021	113.000,-	
	2022	70.000,-	
	2023	71.000,-	
	2024	73.000,-	
Vermogen: rentebijbeschrijving de algemene reserve	2021		113.000,-
	2022		70.000,-
	2023		71.000,-
	2024		73.000,-

Door het niet meer berekenen van rente over het eigen vermogen ontstaat er ruimte in de exploitatie. De financiële gevolgen van het geactualiseerde reserve en voorzieningenbeleid worden vertaald in de perspectiefnota 2021.

Bij voorzieningen is het op basis van artikel 45 van het BBV niet toegestaan om rente toe te voegen. Uitzondering vormen de voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd. Aan deze voorzieningen zal jaarlijks een (rente)toevoeging moeten plaatsvinden voor het percentage (disconteringsvoet) waartegen de

voorziening contant is gemaakt. Door deze rente toevoeging groeit de voorziening in een aantal jaar naar het gewenste niveau. Bij eindwaarde wordt de voorziening direct gevormd voor het benodigde bedrag en vindt jaarlijks geen opwaardering plaats.

Als gemeente hanteren wij het uitgangspunt dat wij onze voorzieningen waarderen op eindwaarde, tenzij bij de instelling van de voorziening expliciet anders wordt besloten.

5. Weerstandsvermogen / risico's

De mogelijkheid kan zich voordoen dat er risico's bestaan, waarvan geen precieze inschatting gemaakt kan worden van het bedrag van de schade of verlies dat hiermee gemoeid kan zijn. Hiervoor kunnen dan geen voorzieningen worden gevormd. In deze gevallen schrijft het BBV voor dat dit soort risico's beschreven moeten worden in de verplicht voorgeschreven paragraaf over het weerstandsvermogen en risicobeheersing.

5.1 Risicobeleid / weerstandsvermogen

Het BBV (artikel 11) definieert het weerstandsvermogen als de relatie tussen de capaciteit om tegenvallers op te vangen en de materiële risico's waarvoor geen specifieke voorzieningen zijn getroffen. Er is geen wettelijke norm voor de (minimale) omvang van het weerstandsvermogen.

Voor het kunnen bepalen van de benodigde omvang van het weerstandsvermogen is het noodzakelijk goed inzicht te hebben in de risico's en de omvang van deze risico's.

- Risicobeleid

De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen, zijn de risico's die niet op een andere manier zijn ondervangen en die een financieel gevolg kunnen hebben. Voor de financiële risico's in relatie tot het weerstandsvermogen geldt als definitie: *de kans op een gebeurtenis die leidt tot een directe financiële tegenvaller van materiële betekenis, die niet is afgedekt in de begroting*. Doen deze risico's zich voor dan kunnen ze worden gedekt uit het weerstandsvermogen. Reguliere risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn en risico's zonder financiële gevolgen maken geen deel uit van de risico's die onder het weerstandsvermogen vallen. Voor reguliere risico's kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden getroffen.

De kern van het Bladels risicobeleid is het in onderlinge samenhang transparant maken van het risicoprofiel, risicomangement en het weerstandsvermogen en daarop sturen. De risico's van gemeente Bladel worden systematisch in kaart gebracht en beoordeeld. Deze worden in de onderscheidene P&C-documenten toegevoegd. Het is hierbij van belang om te realiseren dat een risico geen zekerheid is, maar een kans van voordoen (hoe klein of groot ook) waar, voor zover mogelijk, passende beheersingsmaatregelen zijn getroffen.

- Weerstandsvermogen

Het *weerstandsvermogen* is het vermogen om financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen zonder dat dit de normale bedrijfsvoering aantast en hiermee de continuïteit in gevaar komt. Het *weerstandsvermogen* geeft aan hoe robuust een begroting is. Het weerstandsvermogen is een confrontatie tussen de beschikbare algemene reserve van de gemeente en de risico's die de gemeente loopt.

Het gaat dus aan de ene kant om de duiding van de mogelijke tegenvallers waarmee de gemeente te maken kan krijgen en de beheersmaatregelen die de gemeente neemt, gericht op risicobewustzijn, vermindering van risico's en beperking van de schade van risico's. Aan de andere kant gaat het om de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om tegenvallers op te vangen. De confrontatie van het risicoprofiel en de weerstandscapaciteit leidt tot een uitspraak over het weerstandsvermogen: zolang het weerstandsvermogen groter of gelijk is aan de risico's is de gemeente in staat om tegenvallers op te vangen.

Wij beschouwen de algemene reserve als eigenstandig normkader voor de bepaling van het weerstandsvermogen.

- Ratio weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de gemeente de in beeld zijnde risico's kan opvangen. Aan de hand van een risico-inventarisatie wordt een kansberekening gemaakt. Daarbij wordt gesproken van een *'laag'* risicoprofiel indien de kans gemiddeld voor 25% zou kunnen optreden. Een *'midden'* risicoprofiel beweegt zich op 50% en een *'hoog'* risicoprofiel op gemiddeld 75%. Voor beoordeling van de weerstandsratio van de gemeente wordt de omvang van de algemene reserve afgezet tegen de impact van de risico's. Dit is de ratio weerstandsvermogen:

Beschikbare algemene reserve / Impact risico's.

Deze afweging geeft een indicatie van het weerstandsvermogen. Als de risico's toenemen, of de beschikbare weerstandsvermogen neemt af, dan daalt de ratio. Als de risico's afnemen of het beschikbare weerstandsvermogen neemt toe, dan stijgt de ratio.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting en jaarstukken wordt de relatie gelegd tussen de risico's en het beschikbare weerstandsvermogen.

5.2 Streefwaarde voor de ratio weerstandsvermogen

De provincie en het rijk leggen de gemeenten geen norm op voor de hoogte van de ratio weerstandsvermogen. Hierin heeft elke gemeente dus keuzevrijheid. Voor het bepalen van de norm van de ratio weerstandsvermogen wordt veelal de volgende schaalverdeling ² gebruikt:

Waardering	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
1	> 2,0	uitstekend
2	1,4 - 2,0	ruim voldoende
3	1,0 - 1,4	voldoende
4	0,8 - 1,0	matig
5	0,6 - 0,8	onvoldoende
6	< 0,6	ruim onvoldoende

We sturen op de aanwezigheid van een ratio weerstandsvermogen binnen de grenzen van de waardering 3 "voldoende" (in de bandbreedte van >1,0 tot <1,4). Door een te laag niveau van het weerstandsvermogen komt de financiële robuustheid in het geding en een te hoog niveau beklemt onnodig de bestedingsruimte.

Bij een ratio weerstandsvermogen van 1,4 bedraagt het beschikbare weerstandsvermogen 140% van de omvang van de gekwantificeerde risico's. Indien de ratio weerstandsvermogen zich beneden de ondergrens van 1,0 begeeft dan wordt door het college onderzocht of maatregelen noodzakelijk dan wel wenselijk zijn en wordt dit aan de raad voorgelegd. De algemene reserve dient dan op een zo kort mogelijke termijn ten laste van de exploitatie aangevuld te worden tot dat tenminste de ratio van 1,0 weer bereikt wordt. Als dat niet haalbaar blijkt dan moet dat in ieder geval binnen de periode van de meerjarenraming gerealiseerd worden. De toezichthouder (provincie) kan daarover in gesprek gaan met de gemeente.

In onderstaand overzicht wordt de prognose van de ratio weerstandsvermogen over de bestaande planperiode weergegeven. De ratio is meer dan voldoende om de risico's op te kunnen vangen.

(bedragen x € 1.000,-)	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
a. gemiddeld geïnventariseerde risico's	1.994	1.994	1.994	1.994
b. gewenste ratio weerstandsvermogen (maximum)	1,4	1,4	1,4	1,4
c. noodzakelijk omvang algemene reserve weerstandsvermogen a x b	2.792	2.792	2.792	2.792
d. stand algemene reserve begin van het jaar	9.446	6.103	6.507	6.930
e. stand algemene reserve eind van het jaar	6.103	6.507	6.930	7.375
f. ratio weerstandsvermogen eind van het jaar e / c	2,19	2,33	2,48	2,64
g. betekenis	uitstekend	uitstekend	uitstekend	uitstekend

Noot: De gemiddelde geïnventariseerde risico's zijn o.b.v. de begroting 2021 aangevuld met het kwantificeren van het risico ad € 350K voor het "Nee, tenzij beleid" (toepassen restwaarde) bij het afschrijvingsbeleid.

De afname van de algemene reserve ultimo 2021 wordt voornamelijk veroorzaakt door de toevoeging aan de dekkingsreserve kapitaallasten investeringen voor de ver-/nieuwbouw CC Den Herd / Rabobank.

Als de algemene reserve in werkelijkheid hoger ligt dan de berekende noodzakelijke omvang, volgens de wijze zoals hiervoor bepaald, dan kan de raad aan het meerdere een vrije bestemming geven. Daadwerkelijke bestedingsvoorstellen dienen steeds beoordeeld te worden aan de werkelijke gerealiseerde resultaten.

² Deze norm is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de Universiteit Twente opgesteld.

6. Slotbepalingen

6.1 Citeertitel

Deze nota kan worden aangehaald onder de naam 'nota reserves en voorzieningen 2021'.

6.2 Wijziging van de nota

Indien wet- en regelgeving of andere omstandigheden dit vereisen wordt deze nota opnieuw beoordeeld op toepasbaarheid en actualiteit, en waar nodig aangepast.

6.3 Inwerkingtreding

Deze nota treedt, met terugwerkende kracht, in werking op 1 januari 2021. De 'nota reserves en voorzieningen 2012' wordt ingetrokken.

7. Samenvatting en advies

Met deze nota hebben wij geprobeerd in hoofdlijnen een beeld te geven van het gemeentelijk beleid met betrekking tot reserves en voorzieningen. Het is noodzakelijk dat door middel van beleidsbepaling eenduidige uitgangspunten en kaders worden geformuleerd voor de bepaling en presentatie van reserves en voorzieningen.

Samenvattend stellen wij u het volgende voor:

1. De nota reserves en voorzieningen 2012 in te trekken.
2. De nota reserves en voorzieningen 2021 vast te stellen.

Daarmee impliciet akkoord te gaan met de volgende mutaties:

- a. Algemene reserve minimum ijzeren voorraad op te heffen en het saldo toe te voegen aan de algemene reserve weerstandsvermogen;
- b. De ratio weerstandsvermogen c.q. omvang algemene reserve weerstandsvermogen uit te drukken als de verhouding tussen de algemene reserve en het gemiddelde van de geïntariseerde risico's. De gewenste omvang van het weerstandsvermogen vast te stellen op de (NAR) waardering 3 in de bandbreedte van $>1,0$ tot $<1,4$;
- c. Algemene reserve vrije ruimte vast te stellen op de ruimte boven de ratio weerstandsvermogen 1,4;
- d. De reserve generatiepact ad € 185.000,- te vormen ten laste van de algemene reserve;
- e. De reserve vervanging materiaal sporthal X-sport op te heffen en het saldo ad € 112.000,- toe te voegen aan de algemene reserve;
- f. De reserve vervanging materiaal sporthal Eureka op te heffen en het saldo ad € 52.000,- toe te voegen aan de algemene reserve;
- g. Om geen rente meer te berekenen over de reserves en voorzieningen (uitzondering dekkingsreserve kapitaallasten investeringen);
- h. De financiële gevolgen van het geactualiseerde reserves en voorzieningenbeleid 2021 te vertalen in de perspectiefnota 2021.

Bijlage I Evaluatie en actualisering reserves en voorzieningen

Vanuit bedrijfseconomisch oogpunt is een periodieke doorlichting gewenst. Zo moeten risico's die worden onderkend zo goed mogelijk worden afgedekt maar daarbij moet voorkomen worden dat uit voorzichtigheidsoverwegingen een te ruime marge wordt gehanteerd. Dit betekent immers dat middelen niet op een andere wijze kunnen worden besteed.

Wij hebben de resultaten van de beoordeling per reserve en voorziening vastgelegd op uitwerkingsformulieren (zie hierna). Op de formulieren zijn de verschillende aspecten nader uitgewerkt en is een voorstel over handhaven, afnemen, opheffen, samenvoegen of instellen opgenomen.

Het uitgangspunt in deze nota is de geraamde stand van de reserves en voorzieningen per 1 januari 2021³ (de jaarrekening was nog niet afgerond toen deze nota in concept gereed kwam).

Per (bestemmings-)reserve of voorziening wordt, indien van toepassing, aangegeven:

- naam;
- type;
- verwachte stand per 1 januari 2021;
- beschrijving van het vooraf aangewezen doel;
- benodigde minimumomvang;
- benodigde maximumomvang;
- voeding;
- bestedingswijze;
- einddatum;
- onderbouwing
- risico-calculatie;
- voorstel.

³ Inclusief het financiële voordeel van de decembercirculaire 2020

Reserves

Naam	Algemene reserve minimum ijzeren voorraad (a)
Type	Algemene reserve (geblokkeerd)
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 1.000.000,- -/- € 1.000.000,- = € 0,- (na opheffing)
Doel	Dit sub-onderdeel van de algemene reserve was in 2012 ingevoerd om structurele dekkingsmiddelen voor de begroting te bewerkstelligen. Deze reserve vervulde een inkomensfunctie. Dat wil zeggen dat de rente hiervan jaarlijks ten gunste van de exploitatie komt.
Benodigde minimumomvang	Niet meer van toepassing wegens opheffing.
Benodigde maximumomvang	Niet meer van toepassing wegens opheffing.
Voeding	Niet meer van toepassing wegens opheffing.
Bestedingswijze	Niet meer van toepassing wegens opheffing.
Einddatum	Niet meer van toepassing wegens opheffing.
Onderbouwing	Niet meer van toepassing wegens opheffing.
Risico-calculatie	Niet meer van toepassing wegens opheffing.
Voorstel	Het geblokkeerde deel van de algemene reserve vervalt, omdat we geen rentevergoeding meer berekenen over de reserves. Het geblokkeerde deel kan opgeheven en toegevoegd worden aan het onderdeel algemene reserve weerstandsvermogen.

Naam	Algemene reserve weerstandsvermogen (b)
Type	Algemene reserve
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 1.617.000,- + € 1.000.000,- + € 350.000,- = € 2.967.000,-
Doel van de reserve	Vormen en in stand houden van een buffer voor het opvangen van financiële risico's zoals die zijn beschreven in de risicoanalyse van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (begroting en jaarrekening).
Benodigde minimumomvang	Minimum waardering 1,0: € 2.119.000,- (binnen de bandbreedte van >1,0 tot <1,4).
Benodigde maximumomvang	Maximum waardering 1,4: € 2.967.000 (binnen de bandbreedte van >1,0 tot <1,4).
Voeding	Zie risico-analyse
Bestedingswijze	Ten laste van deze reserve kunnen tegenvallers en onvoorziene risico's gedekt worden.
Einddatum	Onbepaald
Onderbouwing	De hoogte van deze reserve wordt, in samenhang met de overige componenten van het risicoprofiel gerelateerd aan de maximaal te behalen ratio voor het weerstandsvermogen van 1,4 (zoals opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing begroting 2021 en aangevuld met het gekwantificeerde risico voor het "Nee, tenzij-beleid" bij het afschrijvingsbeleid € 2.967.000,-).
Risico-calculatie	Begeeft de algemene reserve zich beneden de ondergrens van 1,0 dan dient deze op een zo kort mogelijke termijn ten laste van de exploitatie aangevuld te worden.
Voorstel	De norm voor de noodzakelijke omvang afstemmen op de (NAR) waardering 3 "voldoende" in de bandbreedte >1,0 tot <1,4.

Naam	Algemene reserve vrije ruimte
Type	Algemene reserve
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 9.446.000,- -/- € 2.792.000 = € 6.654.000,- (na mutatie decembercirculaire 2020)
Doel	Het doel is om eventuele rekeningtekorten op te vangen. Aanvullend is deze reserve beschikbaar voor incidenteel nieuw beleid.
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	Niet van toepassing
Voeding	De algemene reserve wordt o.a. gevoed middels het voordelig resultaat van de dienstjaren, door opheffing van andere reserves en door het bereiken van de bovengrens bij de andere reserves. Incidentele mutaties in de vermogenssfeer (opbrengst van de verkoop van schuldvrije gemeentelijke eigendommen) kunnen tussentijds via de exploitatie bestemd worden door toevoeging aan deze reserve.
Bestedingswijze	Middelen die de noodzakelijke omvang van de algemene reserve overschrijden kunnen incidenteel aangewend worden voor de realisatie van beleidsdoeleinden. Ten laste van deze reserve kunnen ook tegenvallers en onvoorzien risico's gedekt worden. Voorts wordt over deze reserve beschikt zodra een tekort bij het opmaken van de jaarrekening ontstaat.
Einddatum	Onbepaald
Onderbouwing	Bestedingsvoorstellen ten laste van dit deel van de algemene reserve zijn slechts aan te bevelen, wanneer er middelen resteren boven de noodzakelijke omvang van de algemene reserve weerstandsvermogen.
Risico-calcuatie	Door het vrij aanwendbaar zijn van de algemene reserve doen zich geen budgettaire problemen voor bij eventuele toepassingen.
Voorstel	Handhaven

Hieronder wordt de prognose van het verloop van de algemene reserve weergegeven:

prognose verloop omvang algemene reserve	2021	2022	2023	2024
geraamde stand algemene reserve obv najaarsnota 2020 (incl.dec.circ.)	9.446.000	3.311.000	3.715.000	4.138.000
waarvan aandeel weerstandsvermogen	2.792.000			
aandeel vrije ruimte	6.654.000			
vermeerderingen:				
winstuitnames grondexploitaties	130.000	102.000	86.000	37.000
opbrengsten achterblijvende locaties tbv MFA Hapert			2.196.000	
"overschot" dekkingsmiddelen MFA Hapert	265.000			
voorlopig (bijgestelde) exploitatiesaldi 2021-2024	443.000	302.000	337.000	408.000
verminderingen:				
dekkingsreserve kapitaaluitgaven Den Herd	-3.393.000			
dekkingsreserve kapitaaluitgaven MFA Hapert			-2.196.000	
uitvoeringsprogramma duurzaamheid	-250.000			
eenmalige lasten MFA Hapert	-517.000			
mutaties nota reserves en voorzieningen 2021:				
vorming reserve generatiepact	-185.000			
opheffing reserve materiaal Eureka	52.000			
opheffing reserve materiaal X-sport	112.000			
geraamde stand algemene reserve vrije ruimte eind	3.311.000	3.715.000	4.138.000	4.583.000

Naam:	Algemene reserve grondexploitatie
Type	Bestemmingsreserve
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 595.000,-
Doel	Een bufferfunctie voor het afdekken van financiële risico's bij de grondexploitatie.
Benodigde minimumomvang	Omvang op basis van IFLO-methode
Benodigde maximumomvang	Middelen in deze reserve, waarvan is vastgesteld dat deze niet nodig zijn om lopende activiteiten en risico's binnen de grondbedrijfsfunctie te dekken, kunnen worden aangemerkt als ruimte voor nieuw beleid. Vanuit bevordering van de integrale afweging zullen deze middelen toegevoegd worden aan de algemene reserve onderdeel vrije ruimte.
Voeding	Het toevoegen van batige saldi van afgesloten grondcomplexen en uit tussentijdse winstnemingen vanuit lopende grondexploitaties. Tussentijdse winstnemingen vinden plaats op basis van percentage of completion methode (POC): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst te worden genomen.
Bestedingswijze	Als er sprake is van een negatief resultaat dan zal daar een voorziening voor gevormd moeten worden. Deze voorziening wordt gevormd ten laste van de exploitatiebegroting en gedekt ten laste van deze reserve.
Einddatum	Onbepaald
Onderbouwing	Uitgangspunt bij de exploitatie van complexen is dat deze minimaal kostendekkend worden gerealiseerd. Op grond van de vastgestelde grondnota 2019 worden de risico's gekwantificeerd volgens de veelgebruikte IFLO-methode. Op basis van deze methode hanteren wij de som van 5% van het geïnvesteerd vermogen en 5% van de nog te realiseren opbrengsten. Op basis van deze methode bedraagt de noodzakelijke omvang € 470.000,-.
Risico-calculatie:	De omvang bedraagt € 595.000,- zodat de reserve per saldo tot een bedrag van € 125.000,- vrij zou kunnen vallen. Voorzien is echter dat in 2021 het plan Lange Trekken wordt vastgesteld, zodat het de benodigde omvang weer zou moeten worden aangevuld.
Voorstel:	Na vaststelling van het plan Lange Trekken zal de omvang opnieuw vastgesteld worden. Jaarlijks (bij de jaarrekening) wordt bezien of de hoogte van de reserve toereikend is om de geschatte risico's op te vangen.

Naam:	Reserve kapitaallasten investeringen
Type	Dekkingsreserve
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 12.429.000,-
Doel	Gevormd ter dekking van een deel van de kapitaallasten van specifiek door de raad toegewezen investeringen.
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	Niet van toepassing
Voeding	Afhankelijk van vastgestelde raadsvoorstellen.
Bestedingswijze	De dekking van een deel van de jaarlijkse kapitaallasten (afschrijvingen en rente) die voortvloeien uit de onderliggende investeringen. Besteding loopt parallel met de afschrijvingstermijn van het onderliggende actief.
Rentetoerekening	Rente wordt toegevoegd aan deze reserve op basis van de renteomslag welke jaarlijks wordt vastgesteld via de begroting.
Einddatum	Uiterlijk 31 december 2060
Onderbouwing	Op grond van artikel 62 van het BBV moeten alle investeringen geactiveerd worden. Reserves mogen daarop niet in mindering worden gebracht. Op de bruto investering wordt vervolgens afgeschreven en rente doorbelast. De reserve valt op gefaseerde wijze vrij ten gunste van de exploitatie overeenkomstig de looptijd van de daaraan gekoppelde investeringen.
Risico-calculatie	Eventuele aanwending van de reserve, anders dan voor de onderliggende doelstelling, zal budgettaire problemen met zich brengen in het verband met het wegvallen van de dekkingsmiddelen.
Voorstel:	Handhaven

Naam:	Reserve bovenwijkse voorzieningen
Type:	Overige bestemmingsreserve
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 0,-
Doel	Verhaalbare kosten voor werken, maatregelen en voorzieningen die in elk geval van nut zijn voor meerdere exploitatiegebieden.
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	Niet van toepassing
Voeding	Bij de anterieure contractvorming zal een bijdrage worden gevraagd voor bovenwijkse voorzieningen op het moment dat er sprake is van een bestemmingsplanwijziging in combinatie met een bouwplan conform de "matrix Bovenwijkse voorzieningen" zoals opgenomen in de nota Grondbeleid 2019.
Bestedingswijze	Investerings in de infrastructuur (zowel bovengronds als ondergronds)
Einddatum	Niet van toepassing
Motivering / toelichting:	<p>Op basis van de Bro-kostensoortenlijst kunnen bovenwijkse voorzieningen nog steeds worden toegerekend aan de grondexploitatie. Voor de omvang van de toerekening van deze kosten zijn de volgende criteria van belang (artikel 6.13, lid 6 Wro):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Toerekenbaarheid</u>: er moet een causaal verband zijn tussen gebiedsontwikkeling en de werken, maatregelen en voorzieningen. Deze zouden niet aan de orde zijn zonder dat plan, ofwel de kosten worden mede gemaakt ten behoeve van dat plan; ▪ <u>Profijt</u>: de locatie moet nut ondervinden van de te treffen werken, maatregelen of voorzieningen en ▪ <u>Proportionaliteit</u>: de bekostiging van de voorzieningen moet naar rato verdeeld worden over de ontwikkelingen. <p>In het exploitatieplan zullen deze toerekeningscriteria worden gemotiveerd.</p>
Risico-calculatie	Het is vereist dat de kosten aan de betreffende locaties kunnen worden toegerekend. Er moet dus een koppeling kunnen worden gemaakt tussen de aan te leggen voorzieningen en de te ontwikkelen locaties. Voor een anterieure overeenkomst zijn deze eisen minder hard, maar geldt nog altijd wel het criterium van samenhang tussen de investering en de ontwikkeling. Deze criteria gelden voor alle kosten, maar de meeste kosten die in een exploitatiegebied worden gemaakt zullen hier zonder meer aan voldoen. De toedeling van kosten van bovenwijkse voorzieningen is minder overduidelijk en vereist extra aandacht.
Voorstel:	Handhaven

Naam:	Reserve duurzaamheid
Type	Overige bestemmingsreserve
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 0,-
Doel van de reserve	Duurzame energieopwekking en ontwikkelingen te bevorderen
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	Niet van toepassing
Stortingen	De reserve 'duurzaamheid' wordt gevoed door: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Opbrengsten uit wind- en zonneparken zoals die voortkomen uit in voorbereiding zijnde beleid; ▪ Jaarlijkse elektriciteitsopbrengsten uit duurzaamheids- en windfondsen; ▪ Legesopbrengsten windpark de Pals (na aftrek van ambtelijke kosten); ▪ Opbrengsten voortkomend uit aanvullende afspraken met initiatiefnemers.
Onttrekkingen	De reserve 'duurzaamheid' zal worden besteed aan maatregelen in de directe omgeving van windpark de Pals en overige duurzaamheidsmaatregelen.
Einddatum	Onbepaald
Motivering / toelichting:	De reserve 'duurzaamheid' is ingesteld om het opwekken van duurzame energie te bevorderen.
Risico-calcuatie:	De inkomstenbronnen zoals hiervoor aangegeven zijn o.a. afhankelijk van te volgen planprocedures en vaak alleen te verkrijgen als er minnelijke overeenstemming wordt bereikt over de desbetreffende locatieontwikkeling.
Voorstel:	Handhaven

Naam:	Reserve ruimtelijke kwaliteit buitengebied
Type	Overige bestemmingsreserve
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 1.101.000,-
Doel	Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap, gekoppeld aan gemeentelijke projecten.
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	Niet van toepassing
Voeding	De reserve wordt gevoed uit de volgende bronnen van inkomsten: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Verkoop van landbouwgronden; ▪ Landschapsfonds windpark de Pals; ▪ Het Groen Ontwikkelfonds; ▪ Opbrengsten op grond van de Regeling uitbreiding bijgebouwen en woningen in het buitengebied; ▪ Opbrengsten voortkomend uit afspraken met initiatiefnemers over nieuwe projecten.
Bestedingswijze	De reserve wordt besteed aan de sloop van vrijkomende bedrijfsgebouwen, realiseren van natuur (specifiek bij Kroonvennen) en het vergroten van de biodiversiteit, projecten in het kader van landschapsontwikkeling, bijdragen aan nieuwe technieken in de agrarische sector en deelname aan het programma "Ervenplus"
Einddatum	Onbepaald
Onderbouwing	Op 1 juni 2011 is door de raad de "Structuurvisie Bladel Deel B: uitvoeringsplan" vastgesteld. Deze structuurvisie is met name vastgesteld om op die manier als gemeente de beschikking te krijgen over de verbeterde mogelijkheden voor het voeren van regie op de uitvoering van plannen en projecten en de bijbehorende (financiële) instrumenten.
Risico-calcuatie	De bijdrage die gevraagd wordt voor de "ruimtelijke kwaliteit buitengebied" is alleen mogelijk via de privaatrechtelijke weg. De bijdrage is dus alleen te verkrijgen als er minnelijke overeenstemming wordt bereikt over de desbetreffende locatieontwikkeling.
Voorstel:	Handhaven

Naam	Reserve vervanging materiaal sporthal X-sport
Type	Overige bestemmingsreserve
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 112.000,-
Doel	Meerjarig opvangen van kosten van de regelmatige vervanging van gymnastiek en overige sportmaterialen in de sporthal.
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	Niet van toepassing
Voeding	Niet van toepassing
Bestedingswijze	Jaarlijks worden de ramingen opgenomen voor systematische vervangingen van materialen en inventaris, zoals deze voortvloeit uit het vervangingsschema.
Einddatum	Onbepaald
Onderbouwing	In 2016 is door Nijha BV op basis van een vervangingsschema van 10 jaar een meerjarenraming opgesteld voor de vervanging van gymnastiek- en overige sportmaterialen. De noodzaak tot het aanhouden van deze reserve ontbreekt nu de kosten van de benodigde vervangingen binnen de jaarlijkse exploitatie van sporthal X-sport worden opgenomen.
Risico-calculatie	Niet van toepassing.
Voorstel	Reserve opheffen per 1 januari 2021 en saldo ad € 112.000,- overbrengen naar de algemene reserve.

Naam	Reserve vervanging materiaal sporthal Eureka
Type	Overige bestemmingsreserve
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 52.000,-
Doel	Meerjarig opvangen van kosten van de regelmatige vervanging van gymnastiek en overige sportmaterialen in de sporthal.
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	Niet van toepassing
Voeding	Niet van toepassing
Bestedingswijze	Jaarlijks worden de ramingen opgenomen voor systematische vervangingen van materialen en inventaris, zoals deze voortvloeit uit het vervangingsschema.
Einddatum	Onbepaald
Onderbouwing	In 2016 is door Bosan Sportinstallaties op basis van een vervangingsschema van 10 jaar een meerjarenraming opgesteld voor de vervanging van gymnastiek- en overige sportmaterialen. De noodzaak tot het aanhouden van deze reserve ontbreekt nu de kosten van de benodigde vervangingen binnen de jaarlijkse exploitatie van sporthal Eureka worden opgenomen.
Risico-calculatie	Niet van toepassing.
Voorstel	Reserve opheffen per 1 januari 2021 en saldo ad € 52.000,- overbrengen naar de algemene reserve.

Naam	Reserve generatiepact
Type	Overige bestemmingsreserve
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 0,-
Doel	Deze reserve wordt gevormd met het doel duurzame inzetbaarheid van oudere ambtenaren en nieuwe instroom van jongeren in de ambtelijke organisatie te bevorderen.
Benodigde minimumomvang	€ 0,-
Benodigde maximumomvang	€ 185.000,-
Voeding	Ten laste van de algemene reserve wordt het totaal van de meerjarige extra lasten eenmalig toegevoegd.
Bestedingswijze	Loonverschillen worden gedekt ten laste van de reserve en heeft het navolgende verloop: 2021: 41.000,- 2022: 41.000,- 2023: 41.000,- 2024: 21.000,-
Einddatum	16 december 2025
Onderbouwing	Oudere ambtenaren kunnen gebruik maken van de regeling om minder te gaan werken met behoud van 100% pensioenopbouw. Deze regeling is opgenomen in het cao. De vrijkomende uren worden ingevuld door de instroom van jongeren.
Risico-calcuatie	Niet van toepassing.
Voorstel	Reserves instellen ad € 185.000,-.

Voorzieningen

Naam	Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing
Type	Voorziening wegens van derden verkregen middelen
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 62.000,-
Doel	De voorziening heeft in eerste aanleg de functie van egalisatie van het saldo lasten/baten dat in een bepaald jaar ontstaat in de afvalverwijdering, alsmede het meerjarig opvangen van schommelingen in de tarieven voor de afvalstoffenheffing. Het saldo maakt elk jaar bij de begroting onderdeel uit van de berekening van (de tarieven van) de afvalstoffenheffing.
Benodigde minimumomvang	Groter dan € 0,-
Benodigde maximumomvang	€ 50.000,-
Voeding	Verrekening van de overschotten op de exploitatie van een planjaar.
Bestedingswijze	Verrekening van de tekorten op de exploitatie van een planjaar.
Einddatum	Onbepaald
Onderbouwing	De omvang van de voorziening wordt betrokken bij de eerstkomende bepaling van de hoogte van het tarief voor de afvalstoffenheffing. De omvang van de voorziening, voor zover een maximumomvang van € 50.000,- wordt overschreden, wordt in een periode van 3 jaren verrekend door een verlaging van het tarief voor de afvalstoffenheffing. De omvang van de overschrijding zal aan de burger teruggegeven worden in de vorm van een verlaging van het vaste tarief voor de afvalstoffenheffing.
Risico-calculatie	Niet van toepassing
Voorstel	Handhaven (inclusief de wijze van verrekening).

Naam:	Egalisatievoorziening riolering
Type	Voorziening wegens van derden verkregen middelen
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 1.435.000,-
Doel van de voorziening	Het doel van deze voorziening is de bekostiging mogelijk te maken van de (vervangings)investeringen zoals opgenomen in het Gemeentelijk Rioleringsplan Bladel 2021-2025 vastgesteld door de raad op 17 december 2020. Daarnaast heeft de voorziening tot doel om het saldo lasten/baten dat in een bepaald jaar ontstaat te egaliseren. Het saldo maakt elk jaar bij de begroting onderdeel uit van de berekening van (de tarieven van) de rioolheffingen.
Benodigde minimumomvang	De omvang van deze voorziening is volledig gerelateerd aan het Gemeentelijk Rioleringsplan Bladel 2021-2025.
Benodigde maximumomvang	Gerelateerd aan het gemeentelijk rioleringsplan.
Voeding	Verrekening van overschotten op de exploitatie.
Bestedingswijze	Verrekening van de tekorten op de exploitatie.
Einddatum	Onbepaald
Onderbouwing	Het gemeentelijk rioleringsbeleid is gericht op het op peil houden van de kwaliteit en capaciteit van het rioolstelsel binnen het wettelijk kader en tegen zo gering mogelijke kosten. De kosten van riolering worden via rioolheffingen verhaald op eigenaren en gebruikers van panden. De raad heeft bepaald dat het saldo tussen lasten en baten verplicht verrekend (geëgaliseerd) moet worden met de betalers van de rioolheffing. Er is dus sprake van een (terug)-betalingsverplichting. Bij deze (terug)betalingsverplichting wordt als voorwaarde gesteld dat de onderbouwing ervan één op één terug te vinden is in het betreffende beheerplan. Dit betekent dat de omvang/-saldo van de voorziening één op één verdisconteerd wordt bij de jaarlijkse tariefberekening. De bestemming kan dus niet meer veranderd worden.
Risico-calculatie:	Niet van toepassing
Voorstel:	Handhaven

Naam:	Voorziening renovatie riolering
Type	Voorziening voor gelijkmatige verdeling van lasten
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 37.000,-
Doel	Renovatie riolering
Benodigde minimumomvang	Gerelateerd aan het gemeentelijk rioleringsplan 2015-2020
Benodigde maximumomvang	Gerelateerd aan het gemeentelijk rioleringsplan 2015-2020
Voeding	€ 100.000,- per jaar ten laste van exploitatie riolering
Bestedingswijze	Jaarlijks worden relevante onderhoudskosten ten laste van deze voorziening gebracht
Einddatum	2020 (op basis vastgesteld nieuw GRP 2021-2025)
Onderbouwing	Gerelateerd aan het gemeentelijk rioleringsplan GRP 2015-2020
Risico-calculatie:	Niet van toepassing
Voorstel:	Voorziening opheffen per 1 januari 2021 en saldo overbrengen naar voorziening egalisatie riolering. In het door de gemeenteraad op 17 december 2020 vastgestelde GRP 2021-2025 is de voorziening renovatie riolering niet meer opgenomen en worden de betreffende kosten gedeeltelijk opgenomen in de riooexploitatie en gedeeltelijk uit te activeren investeringen voor de uitvoering van het GRP zoals opgenomen in het MIP 2021-2024.

Naam:	Voorziening onderhoud wegen
Type:	Voorziening voor gelijkmatige verdeling van lasten
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 206.000,-
Doel	Deze voorziening dient als egalisatie van het jaarlijks (groot) onderhoud van de wegen. De omvang van deze voorziening is gekoppeld aan het wegenbeheerplan.
Benodigde minimumomvang	Gerelateerd aan beheerplan
Benodigde maximumomvang	Gerelateerd aan beheerplan.
Voeding	Jaarlijks € 407.000,- op basis van het in 2019 vastgestelde wegenbeheerplan 2020-2024.
Bestedingswijze	Op basis van het wegenbeheerplan 2020-2024 worden de kosten van de volgende onderhoudscomponenten ten laste van deze voorziening gebracht: <ul style="list-style-type: none"> - Elementenverhardingen; - Gesloten verhardingen (asfalt); - Kunstwerken en markeringen; - Onverharde wegen, bermen en wortelfrezen.
Einddatum	Onbepaald
Onderbouwing	Gerelateerd aan beheerplan
Risico-calculatie:	Het wegbeheerplan is afgestemd op een kwaliteitsniveau van 6 -.
Voorstel:	Handhaven.

Naam:	Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen
Type	Voorziening voor gelijkmatige verdeling van lasten
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 1.050.000,-
Doel	De voorziening heeft de functie om schommelingen in het jaarlijks systematisch (groot) onderhoud van de gemeentelijke gebouwen op te vangen, zoals deze voortvloeit uit het onderhoudsschema gemeentelijke gebouwen.
Benodigde minimumomvang	Gerelateerd aan beheerplan 2020-2029
Benodigde maximumomvang	Gerelateerd aan beheerplan 2020-2029
Voeding	Jaarlijks € 388.000,- op basis van het beheerplan 2020-2029, zoals opgenomen in de perspectiefnota 2020.
Bestedingswijze	Jaarlijks worden in de begroting ramingen opgenomen voor systematisch onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen, zoals deze voortvloeit uit het onderhoudsschema gemeentelijke gebouwen.
Einddatum	Onbepaald
Onderbouwing	Gerelateerd aan beheerplan. Op basis van een voortschrijdende onderhoudscyclus van 10 jaar zijn de financiële consequenties voor de periode 2020 – 2029 in beeld gebracht.
Risico-calculatie:	Niet van toepassing.
Voorstel:	Handhaven

Naam	Voorziening risico's grondexploitatie
Type	Risicovoorziening voor verplichtingen en verliezen.
Verwachte stand per 1 jan.2012	€ 135.000,-
Doel	Dekking van een verwacht verliesgevende grondexploitatie.
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	Afgestemd op de onderliggende (jaarlijks te actualiseren) exploitatieberekeningen.
Voeding	De noodzakelijk geachte financiële middelen voor dekking van negatieve grondexploitaties worden hierin gestort ten laste van de exploitatie.
Bestedingswijze	Tussentijds of bij het afsluiten van een grondexploitatie (Kerkstraat Casteren) wordt het negatieve resultaat ten laste van deze voorziening aangehuurd.
Einddatum	Conform exploitatieplan Kerkstraat Casteren
Onderbouwing	De BBV-voorschriften stellen dat een voorziening moet worden getroffen wanneer verwacht wordt dat een grondexploitatie verliesgevend gaat worden. Voor plan Kerkstraat Casteren is een voorziening gevormd van € 135.000,-.
Risico-calculatie	De voorziening risico's grondexploitatie moet als een correctie op de balanswaardering van onderhanden werken van de grondexploitatie worden beschouwd.
Voorstel	Handhaven.

Naam	Voorziening nog te maken kosten Wijer-De Kuil
Type	Risicovoorziening voor verplichtingen en verliezen.
Verwachte stand per 1 jan.2012	€ 36.000,-
Doel	Dekking van nog te maken kosten van het financieel afgewikkeld plan Wijer-De Kuil.
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	Niet van toepassing
Voeding	Plan Wijer-De Kuil is financieel afgewikkeld. Ten laste van het resultaat van het plan is de voorziening gevormd voor de dekking van nog te maken kosten.
Bestedingswijze	Nog te maken kosten aan de zijde van het Tinq pompstation dat momenteel wordt ontwikkeld. Er moeten nog parkeerplaatsen en een stukje trottoir aangelegd worden.
Einddatum	Uitvoering hiervan staat gepland voor 2020.
Onderbouwing	
Risico-calculatie	
Voorstel	Handhaven

Naam:	Voorziening wethouderspensionen
Type	Risicovoorziening voor verplichtingen en verliezen.
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 2.365.000,-
Doel	Bekostigen van de pensioenuitkeringen van (oud) wethouders die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt.
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	De voorziening dient jaarlijks afgestemd te worden op basis van de actuariële berekeningen.
Voeding	Jaarlijkse storting op basis van actuele actuariële berekeningen en voor zover van toepassing bedrag van de waarde-overname.
Bestedingswijze	Jaarlijkse uitkeringen aan gepensioneerde wethouders.
Einddatum	Onbepaald.
Onderbouwing	<p>De wethouders bouwen uit hoofde van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa) pensioenrechten op bij de gemeente. De gemeente is zelf uitvoerder voor dit Appa-pensioen.</p> <p>De pensioenen worden opgebouwd volgens een salarisdiensttijdregeling. Het te bereiken pensioen is in een diensttijdregeling direct gerelateerd aan het laatstverdiende salaris en de doorgebrachte diensttijd tot de pensioengerechtigde leeftijd. Dit betekent dat de wethouder op pensioendatum een aanspraak heeft op een pensioen. Nieuw aantredende wethouders kunnen ook de opgebouwde pensioenrechten van hun vorige werkkring naar de gemeente overhevelen. Tevens zijn de Appa-pensioenen waardevast hetgeen betekent dat ze jaarlijks worden verhoogd met een (landelijk) variabel percentage.</p> <p>Op grond van het BBV is het verplicht voorzieningen te treffen voor de toekomstige pensioenuitkeringen. Het is immers de benoeming van een wethouder die de pensioenlast veroorzaakt.</p>
Risico-calculatie:	De gemeente loopt risico dat de pensioengerechtigden gemiddeld langer leven waardoor de pensioenkosten hoger uitvallen dan vooraf was ingeschat. Zouden de gerechtigden gemiddeld korter leven dan is dat uiteraard een voordeel voor de gemeente.
Voorstel:	Handhaven

Naam:	Voorziening wachtgeldverplichtingen voormalig personeel
Type	Risicovoorziening voor verplichtingen en verliezen.
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 37.000,-
Doel	Voorziening wordt gevormd voor de betalingsverplichtingen van voormalige medewerker(s).
Benodigde minimumomvang	€ 0,-
Benodigde maximumomvang	€ 37.000,-
Voeding	Eenmalige storting ten laste van de algemene reserve.
Bestedingswijze	Uitkeringen aan non-actieven en heeft het navolgende verloop: 2021: 20.000,- 2022: 17.000,-
Einddatum	31 oktober 2022
Onderbouwing	Het gaat hier om kosten die geen bijdrage meer leveren aan de voortbrenging van de producten van de organisatie en hebben derhalve geen nut meer.
Risico-calculatie:	
Voorstel:	Handhaven.

Naam:	Voorziening wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders
Type	Risicovoorziening voor verplichtingen en verliezen.
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 0,-
Doel	Het opbouwen van vermogen voor het kunnen dekken van de ontslag-/wachtgeldverplichtingen van voormalige wethouders.
Benodigde minimumomvang	€ 0,-
Benodigde maximumomvang	€ 0,-
Voeding	Eenmalige storting ten laste van de algemene reserve.
Bestedingswijze	Er behoeven geen uitkeringen aan non-actieven plaats te vinden. Eerst nadat de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 hebben plaatsgevonden wordt opnieuw beoordeeld of er uitkeringen gedaan moeten worden.
Einddatum	Onbepaald.
Onderbouwing	Na zijn wethouderschap ontvangt een wethouder een Appa ontslaguitkering, tenzij hij de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt. Dit is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers. Daarom het wethouderschap beëindigd is niet van belang. Indien de wethouder wordt weggestuurd, niet terugkeert na de gemeenteraadsverkiezingen of in een nieuw college niet als wethouder wordt herbenoemd: in alle gevallen heeft de oud-wethouder recht op een ontslaguitkering. De uitkeringsduur is afhankelijk van de duur van het wethouderschap en het loopbaanprincipe en de leeftijd van de oud-wethouder. Voor deze lasten wordt op het moment van ontstaan in een keer ten laste van de algemene reserve een voorziening getroffen. Het gaat hier immers om kosten die geen bijdrage meer leveren aan de voortbrenging van de producten van de organisatie en hebben derhalve geen nut meer.
Risico-calculatie:	Op het moment dat de huidige wethouders aftreden, zal er wachtgeld uitgekeerd moeten worden, waardoor t.z.t. een extra dotatie nodig zal zijn.
Voorstel:	Handhaven

Naam	Voorziening dubieuze debiteuren KempenPlus
Type	Risicovoorziening
Verwachte stand per 1 jan.2021	€ 196.000,-
Doel	Afdekken van (verwachte) oninbare vorderingen indien deze na de nodige invorderingsmaatregelen oninbaar zijn.
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	Aan de hand van een risico-inventarisatie van de omvang en samenstelling van de debiteuren op balansdatum zal de bovengrens jaarlijks bepaald worden.
Voeding	Op basis van jaarlijkse herijking vinden toevoegingen plaats, indien nodig.
Bestedingswijze	Op basis van jaarlijkse herijking vinden aanwendungen plaats, indien nodig.
Einddatum	Onbepaald
Onderbouwing	Jaarlijks wordt een inschatting gemaakt welk gedeelte van alle uitstaande vorderingen van de KempenPlus waarschijnlijk niet invorderbaar zijn.
Risico-calculatie	De voorziening dubieuze debiteuren KempenPlus moet als een correctie op de balanswaardering van de debiteuren worden beschouwd.
Voorstel	Handhaven

Naam	Voorziening dubieuze debiteuren
Type	Risicovoorziening
Verwachte stand per 1 jan.2012	€ 130.000,-
Doel	Afdekken van (verwachte) oninbare vorderingen indien deze na de nodige invorderingsmaatregelen oninbaar zijn.
Benodigde minimumomvang	Niet van toepassing
Benodigde maximumomvang	Aan de hand van een risico-inventarisatie van de omvang en samenstelling van de debiteuren op balansdatum zal de bovengrens jaarlijks bepaald worden.
Voeding	Op basis van jaarlijkse herijking vinden toevoegingen plaats, indien nodig.
Bestedingswijze	Op basis van jaarlijkse herijking vinden aanwendungen plaats, indien nodig.
Einddatum	Niet van toepassing
Onderbouwing	Jaarlijks wordt een inschatting gemaakt welk gedeelte van alle uitstaande vorderingen (anders dan KempenPlus) waarschijnlijk niet invorderbaar zijn.
Risico-calculatie	De voorziening dubieuze debiteuren moet als een correctie op de balanswaardering van de debiteuren worden beschouwd.
Voorstel	Handhaven

Het wettelijke kader

Het wettelijke kader voor de reserves en voorzieningen is vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). In dit besluit is ten aanzien van de reserves en voorzieningen het volgende bepaald:

Artikel 2

1. Voor de begroting, de meerjarenraming, de jaarstukken en de uitvoeringsinformatie wordt een stelsel van baten en lasten gehanteerd.
2. De baten en de lasten van het begrotingsjaar worden in de begroting, de jaarstukken en de uitvoeringsinformatie opgenomen, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar leiden, onderscheidenlijk hebben geleid.
3. De baten en lasten worden geraamd dan wel verantwoord tot hun brutobedrag.
4. Onder de baten en lasten worden ook begrepen de over het eigen vermogen en de voorzieningen berekende bespaarde rente.
5. Onder baten en lasten wordt ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting. Deze heffing wordt geraamd en verantwoord op basis van de fiscale grondslag.

Artikel 11

1. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:
 - a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
 - b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.
2. De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat ten minste:
 - a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
 - b. een inventarisatie van de risico's;
 - c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
 - d. een kengetal voor de:
 - 1a° .netto schuldquote;
 - 1b° .netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - 2° .solvabiliteitsratio;
 - 3° .grondexploitatie;
 - 4° .structurele exploitatieruimte; en
 - 5° .belastingcapaciteit.
 - e. een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.
3. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld over de wijze waarop de kengetallen, genoemd in het tweede lid, onderdeel d, door provincies en gemeenten worden vastgesteld en in de begroting en het jaarverslag worden opgenomen.

Artikel 17

Het overzicht van baten en lasten bevat:

- a. per programma, of per programmaonderdeel, de raming van de baten en lasten en het saldo;
- b. het overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen, de geraamde kosten van de overhead, het geraamde bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting en het geraamde bedrag voor onvoorzien;
- c. het geraamde resultaat voor bestemming, volgend uit de onderdelen a en b;
- d. de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma;
- e. het geraamde resultaat na bestemming, volgend uit de onderdelen c en d.

Artikel 20

1. De uiteenzetting van de financiële positie bevat:
 - a. een raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en nieuw beleid dat in de programma's is opgenomen;
 - b. een geprognosticeerde begin- en eindbalans van het begrotingsjaar, die ten minste de posten bevat om het EMU-saldo te kunnen berekenen, en
 - c. het EMU-saldo over het vorig begrotingsjaar en de berekening van het geraamde bedrag over het begrotingsjaar alsmede het jaar volgend op het begrotingsjaar.
2. Afzonderlijke aandacht wordt ten minste besteed aan:

- a. de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
- b. de investeringen; onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut;
- c. de financiering;
- d. de stand en het gespecificeerde verloop van de reserves;
- e. de stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen.

Artikel 23

De toelichting op de meerjarenraming bevat ten minste:

- a. de gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd en de motivering daarvan, en een toelichting op belangrijke ontwikkelingen ten opzichte van de meerjarenraming van het vorig begrotingsjaar;
- b. een overzicht per jaar van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen;
- c. een overzicht per jaar van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves;
- d. de ontwikkeling van het EMU-saldo voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar.

Artikel 27

1. Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening bevat:

- a. per programma, of per programmaonderdeel als bedoeld in artikel 8, vierde lid, de gerealiseerde baten en lasten en het saldo daarvan;
 - b. het overzicht van de gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen, de gerealiseerde kosten van de overhead en het bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting;
 - c. het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten, volgend uit de onderdelen a en b;
 - d. de werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
 - e. het gerealiseerde resultaat, volgend uit de onderdelen c en d.
2. Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening bevat van de onderdelen genoemd in het eerste lid ook de ramingen uit de begroting voor en na wijziging.

Artikel 28

De toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening bevat ten minste:

- a. voor alle onderdelen van artikel 27, eerste lid, een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de jaarstukken;
- b. een overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien;
- c. een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma ten minste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen;
- d. een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves;
- e. de informatie, bedoeld in de artikelen 4.1, eerste en tweede lid, en 4.2, eerste tot en met derde lid van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector.

Artikel 41

Onder de vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Artikel 42

- 1. Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming volgend uit de programma-rekening.
- 2. Het in het eerste lid bedoelde resultaat wordt afzonderlijk opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen.

Artikel 43

1. In de balans worden de reserves onderscheiden naar:

- a. de algemene reserve;
 - b. de bestemmingsreserves
2. Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Artikel 44

1. Voorzieningen worden gevormd wegens:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;

- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
 - d. de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.
2. Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b.
 3. Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Artikel 45

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Artikel 54

1. In de toelichting op de balans worden de aard en reden van elke reserve en de toevoegingen en onttrekkingen daaraan toegelicht.
2. Per reserve wordt het verloop gedurende het jaar in een overzicht weergegeven. Daaruit blijken:
 - a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;
 - b. de toevoegingen of onttrekkingen via de resultaatbestemming bij de programmarekening;
 - c. de toevoegingen of onttrekkingen uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaande boekjaar;
 - d. de verminderingen in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd;
 - e. het saldo aan het einde van het begrotingsjaar.

Artikel 55

1. In de toelichting op de balans worden de aard en reden van elke voorziening en de wijzigingen daarin toegelicht.
2. Per voorziening wordt het verloop gedurende het jaar in een overzicht weergegeven. Daaruit blijken:
 - a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;
 - b. de toevoegingen;
 - c. ten gunste van de rekening van baten en lasten vrijgevallen bedragen;
 - d. de aanwendingen;
 - e. saldo aan het einde van het begrotingsjaar.

Artikel 62

1. Alle vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd.
2. In afwijking van het eerste lid worden de bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief op de waardering daarvan in mindering gebracht.
3. In afwijking van het eerste lid moeten de voorzieningen, bedoeld in artikel 44, eerste lid, onder d, in mindering gebracht worden op de investeringen, bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.

Artikel 63

1. Activa worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
2. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten.
3. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend; in dat geval vermeldt de toelichting dat deze rente is geactiveerd.
4. Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.
5. Van activa waarvan de bestemming verandert, wordt de actuele waarde van de nieuwe bestemming in de toelichting op de balans opgenomen.
6. In afwijking van het eerste lid is waardering tegen actuele waarde toegestaan voor de activa van de Nazorgfondsen bedoeld in artikel 15.47 van de Wet milieubeheer.
7. Passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd.
8. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de boekwaarde van leningen en vorderingen verrekend.